TÜRKİYE' DE ALTERNATİF TURİZM AÇISINDAN TURİZM TAKVİMİNİN GEREKLİLİĞİ

THE NECESSITY OF A TOURISTIC CALENDAR IN TERMS OF ALTERNATIVE TOURISM IN TURKEY

İhsan BULUT[570], Berna ÖZOĞUL[571]

Özet

Türkiye'de Turizm, 1990'lı yılların başından itibaren her geçen gün kendini yenileyen, hızla değişen ve sürekli gelişme gösteren sektörlerden biri olmuştur. Bu sektörün yaşadığı yenilenme ve hızlı gelişim, turizm tercihleri ve türlerinde de çeşitlenmeye neden olmuştur. Günümüzde deniz-kum-güneş turizmine alternatif olarak daha çok doğa ve kültür ile iç içe olan turizm türleri önem kazanmıştır. Bu çalışmada amaç çeşitlenen turizm kaynakları ve turist profilini çok iyi değerlendirmek ve turizmde rastlantısallığı ortadan kaldırmak, doğru zamanda doğru hizmeti sunmak için turizmde bir takvime ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktır. Türkiye kıyı turizmi, kültür turizmi, arkeolojik turizm, kış turizmi, eko turizm, yayla turizmi, sağlık turizmi, dağcılık, rafting turizmi gibi turizm türleri bakımından önemli potansiyel ve çeşitli turistik destinasyonlara sahiptir. Bulunan doğal turizm kaynakları, tarihi zenginlik değerleri ve kültürel faaliyetlerle birleştirilerek paket halinde ve titizlikle hazırlanmış belirli bir takvime göre sunulursa turizmden daha çok gelir elde edilecektir.

Çalışma yöntemi olarak betimsel nitel çalışma ve alan araştırması yöntemi benimsenmiş olup bu anlamda bilgi ve materyal; gözlem, anket ve derinlemesine yüz yüze görüşme ve söyleşiler yoluyla elde edilmiştir.

Sonuç olarak genelleştirilmiş de olsa bir turizm takvimine büyük bir ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle iyi hazırlanmış ve kolay erişilen bir turizm takvimi, turizmde rastlantısallığı ortadan kaldıracak olup, verimliliği ve memnuniyeti artıracak en önemli etkenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel, ulusal ve uluslararası çapta en fazla ilgi

[570] İhsan BULUT, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Türkiye, Antalya, ihsanbulut@akdeniz.edu.tr

[571] Berna ÖZOĞUL, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya A.B.D., Doktora Öğrencisi, Türkiye, Antalya, brnozgl@gmail.com

CamScanner ile tarandı

çeken festival ve faaliyetlerden hareketle Türkiye için uygulanabilir olan bir turizm takvimi sayesinde öncelikle iç, akabinde uluslararası niteliklere ulaşacak turizm değerleri yaratılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Alternatif turizm, takvim, kültür turizmi, destinasyon, turizm kaynakları

Abstract

Since the beginning of 1990s, tourism in Turkey has been one of the rapidly changing sectors which renews itself every day with constant improvement. The renewal and rapid development experienced by this sector has caused diversification in the tourism preferences and types. Nowadays, tourism types, which are more intertwined with nature and culture, have gained importance as an alternative to sea-sand-sun tourism.

The aim of this study is to reveal the need for a touristic calendar in order to make the best of various tourism resources and tourist profile, provide the right service at the right time and eliminate the randomness in tourism. Turkey has various tourist destinations and a significant potential in terms of different tourism types such as coastal tourism, cultural tourism, archaeological tourism, winter tourism, eco-tourism, tableland tourism, health tourism, mountaineering, and rafting tourism. If natural tourism resources are combined with historical values and cultural activities according to a certain schedule that is carefully prepared in a package, more income will be generated from tourism.

As a method of study, descriptive qualitative study and field research method have been adopted. Data and material have been obtained through observations, questionnaires and in-depth face-to-face interviews and talks.

As a result, there is a great need for a touristic calendar; generalized though it will be. For this reason, a well-prepared and easily accessed touristic calendar will eliminate the randomness in tourism and be one of the most important factors to increase productivity and satisfaction. By taking the most appealing local, national and international festivals and activities into consideration, domestic and international tourism values will be created thanks to an applicable touristic calendar for Turkey.

Keywords: Alternative Tourism, calendar, cultural tourism, destinations, tourism resources

CamScanner ile tarandı

Giriş

Özünde insan mekân ilişkilerini inceleyen coğrafya bilimleri, turizm ile de yakından ilişkilidir. Doğal farklılıkların oluşturduğu çekicilikler, insanların farklı yerleri görme arzusu ile birleşince turizmin gelişmesi kaçınılmaz olmuştur. Son zamanlarda turizmde yaşanan çeşitlilik üzerinde doğal farklılığın etkisi, potansiyel çekiciliğin değişmesi kadar kültürel çeşitliliğin de önemli etkisi vardır. Farklı mekânlarda çeşitli doğal ve kültürel çekiciliğin ortaya çıkması turizmde yeni türlerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Turizmin gelişmesi kadar çeşitlenmesi de hızla yaşanmaktayken turizm pastasından henüz tam payını alamayan alanlar mevcuttur. Bu çalışma ile turizm olgusunun sürekliliğini sağlamak, turizm faaliyetlerini sıkıştığı dar alanlardan çıkarmak ve bununla birlikte kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere taşınması için planlanabilecek turizm takvimleri oluşturulması amaçlanmıştır. Turizmden sağlanacak faydanın maksimum düzeye çıkarılması, şehirlerin alternatif turizm kaynaklarının tanıtılması, geleneksel faaliyetlerin sürekliliğinin sağlanması ile kültürün korunması ve turizm faaliyetlerinin tek bir alanda değil genele yayılmasına odaklanılmıştır.

Günümüzde iş takvimi, akademik takvim, ödeme takvimi gibi kavramların dışında fazla çeşitliliğin olmadığı, turizm sezonu, deniz mevsimi gibi ifadelerin kullanılmasına rağmen turizm takvimi kavramı ve çalışmasının bulunmadığı dikkat çekmektedir. Oysa genelleştirilmiş ve ayrıntılı turizm takvimleri oluşturulması, kıtalar, ülkeler, bölgeler, yöreler açısından büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizin her bölgesi, ayrı ayrı doğal çeşitliliğe sahip olduğu gibi kültürel çeşitliliğe de sahiptir. Bu çeşitlilik turizm faaliyetleri açısından önemli avantajlar sağlamaktadır. Büyük zaman birimlerini yıllara, aylara ve günlere ayıran yöntem olarak tanımlanacak takvim kavramı günümüzde oldukça çeşitlenmiştir. Sınav takvimi, üretim takvimi, halk takvimi gibi ifadelere rastlanılmaktadır. Her konuda olduğu gibi, turizmin de takvim ile yakın ilgisi yani bir takvimi olmalıdır. Turizm Takvimi oluşturmanın alternatif turizmde, mevsimlerin, ayların hatta haftaların ve birkaç günün planlanması açısından çok büyük önemi bulunmaktadır. Titizlikle hazırlanan bir turizm takvimi turizmin mevsimsel bir olgu olmaktan çıkararak tüm yıla yayılabilir ve sürdürülebilir olmasını sağlayacaktır (Bulut vd., 2018: 762).

CamScanner ile tarandı

Amaç ve Yöntem

Bu çalışmada amaç çeşitlenen turizm kaynakları ve turist profilini çok iyi değerlendirmek ve turizmde rastlantısallığı ortadan kaldırmak, doğru zamanda doğru hizmeti sunmak için turizmde bir takvime ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktır. Türkiye kıyı turizmi, kültür turizmi, arkeolojik turizm, kış turizmi, eko turizm, yayla turizmi, sağlık turizmi, dağcılık, rafting turizmi gibi turizm türleri bakımından önemli potansiyel ve zengin turistik destinasyonlara sahiptir. Mevcut doğal turizm kaynakları, tarihi zenginlik değerleri, gelenekselleşen kültürel faaliyetlerle birleştirilerek paket halinde ve titizlikle hazırlanmış belirli bir takvime göre sunulursa turizmden daha çok gelir elde edilecek ve turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

Çalışma yöntemi olarak betimsel nitel çalışma ve alan araştırması yöntemi benimsenmiştir. Bu çalışmanın bilgi paketi ve veri seti; gözlem, derinlemesine yüz yüze görüşme ve söyleşiler yoluyla elde edilmiştir. Örnek olayların değerlendirilmesi ve yorumlanması anlaşılırlığı ve gerekliliği pekiştirmiştir. Vaka takdiminde sunulduğu üzere araştırmanın güçlü yönlerini turizm çeşitliliği ve turistik kaynak zenginliği oluştururken kısıtlılıklarımız bu konudaki çalışmaların ve düşüncenin eksikliğidir.

Takip eden sayfalarda turizmin sektörsel bazda sonlarda yer aldığı iki ilimizden Yozgat için örnek turizm takvimi denemesi ve Isparta için kaydedilen festival ve etkinlik takviminden hareketle konu dizayn edilmeye çalışılacaktır. Kuşkusuz Türkiye gibi doğal ve kültürel açıdan büyük zenginlik ve çeşitlilik arz eden bir ülke için bu örnekler son derece geç kalınmış ve yetersiz çabalardır.

Turizm Takviminin Önemi

Turizmdeki çekicilikler; potansiyel turizm kaynaklarının tanıtılması, kültürel çeşitliliğin değerlendirilmesi, alternatif turizm olanaklarının geliştirilmesi ve bu olanakların düzenli bir turizm takvimi haline getirilip sunulması ile daha da artacak ve bu sayede turizmde önemli gelişmeler sağlanacaktır.

Türkiye'nin turist sayısı, turizm gelirleri ve dünya sıralamasındaki yeri sürekli değişmektedir (Çetin, 2010: 4). Gerçekten de 2015 yılında ülkemiz 36 milyonu aşkın, 2016 da 25 milyon ve 2017 de 32 milyon yabancı ziyaretçiyi ağırlamıştır(Tablo 1,2,3). Ülkemiz ulaştığı bu sayı ile dünyada 6.sırada bulunmaktadır. Ancak 2012 yılında turist sayısı 31.782,832 olan ülkemizin bir üstteki ülke ile arasında yaklaşık 15 milyon, bir alttaki İngiltere ile ise sadece 2 milyon fark bulunmakta idi. Turizm gelirleri açısından 12. sırada olan ülkemize gelen yabancı

CamScanner ile tarandı

turistlerin ortalama kalış süreleri 4,1 gün, kişi başına harcama miktarı da 637 $ gibi oldukça düşüktür(Doğanay ve Zaman, 2015: 34). Turistlerin ekonomik durumu, kültürel özellikleri, eğlence-beslenme, yiyecek-içecek, konaklama-tesis tercihleri ve arzuları, geldikleri ülkeye, mensup oldukları millete, inanış şekilleri ve daha birçok özelliğe göre değişkenlik ve büyük bir çeşitlilik göstermektedir. Kıyı turizmiyle başlatılan ülkemiz turizm serüveni ciddi bir boyut kazanmasına rağmen arz ve çeşitlilikte yetersiz kalınması, yatırımların belli bölgelerde toplanması nedeniyle olması gereken büyüklüğe ve niteliğe ulaşamamıştır.

Tablo 1: Türkiye'ye İlk On Sırada Turist Gönderen Ülkeler ve Sıralamalarda Görülen Sayısal ve Oransal Değişmeler(2015-2017)

	Turist Sayısı			% si			Değişim % si	
MİLLİYET	2015	2016	2017*	2015	2016	2017*	2016/2015	2017/2016
Rusya Fed.	3 649 003	866 256	4 715 438	10,07	3,42	14,55	-76,26	444,35
Almanya	5 580 792	3 890 074	3 584 653	15,40	15,34	11,06	-30,30	-7,85
İran	1 700 385	1 665 160	2 501 948	4,69	6,57	7,72	-2,07	50,25
Gürcistan	1 911 832	2 206 266	2 438 730	5,27	8,70	7,52	15,40	10,54
Bulgaristan	1 821 480	1 690 766	1 852 867	5,03	6,67	5,72	-7,18	9,59
İngiltere	2 512 139	1 711 481	1 658 715	6,93	6,75	5,12	-31,87	-3,08
Ukrayna	706 551	1 045 043	1 284 735	1,95	4,12	3,96	47,91	22,94
Irak	1 094 144	420 831	896 876	3,02	1,66	2,77	-61,54	113,12
Hollanda	1 232 487	906 336	799 006	3,40	3,57	2,47	-26,46	-11,84
Azerbaycan	602 488	606 223	765 514	1,66	2,39	2,36	0,62	26,28

Kaynak: Tuik 2018

Tablo 2: Türkiye'ye İkinci On Sırada Turist Gönderen Ülkeler ve Sıralamalarda Görülen Sayısal ve Oransal Değişmeler(2015-2017)

	Turist Sayısı			% si			Değişim % si	
MİLLİYET	2015	2016	2017*	2015	2016	2017*	2016/2015	2017/2016
S.Arabistan	450 674	530 410	651 170	1,24	2,09	2,01	17,69	22,77
Yunanistan	755 414	593 150	623 705	2,08	2,34	1,92	-21,48	5,15
Fransa	847 259	555 151	578 524	2,34	2,19	1,79	-34,48	4,21
Romanya	441 097	357 473	423 868	1,22	1,41	1,31	-18,96	18,57
Belçika	617 406	413 614	419 998	1,70	1,63	1,30	-33,01	1,54
Kazakistan	423 744	240 188	402 830	1,17	0,95	1,24	-43,32	67,71
İsrail	224 568	293 988	380 415	0,62	1,16	1,17	30,91	29,40
ABD	798 787	459 493	329 257	2,20	1,81	1,02	-42,48	-28,34
Polonya	500 779	205 701	296 120	1,38	0,81	0,91	-58,92	43,96
İsveç	624 649	320 580	289 134	1,72	1,26	0,89	-48,68	-9,81

Kaynak: Tuik 2018

CamScanner ile tarandı

Tablo 3: Türkiye'ye Üçüncü On Sırada Turist Gönderen Ülkeler ve Sıralamalarda Görülen Sayısal ve Oransal Değişmeler(2015-2017)

	Turist Sayısı			% si			Değişim % si	
MİLLİYET	2015	2016	2017*	2015	2016	2017*	2016/2015	2017/2016
Avusturya	486 044	310 946	287 746	1,34	1,23	0,89	-36,03	-7,46
Ürdün	162 866	203 179	277 729	0,45	0,80	0,86	24,75	36,69
Danimarka	408 841	329 618	269 026	1,13	1,30	0,83	-19,38	-18,38
Kuveyt	174 486	179 938	255 644	0,48	0,71	0,79	3,12	42,07
Ç.H.C.	313 704	167 570	247 277	0,87	0,66	0,76	-46,58	47,57
K.K.T.C	233 278	222 839	245 858	0,64	0,88	0,76	-4,47	10,33
Lübnan	197 552	191 642	237 476	0,55	0,76	0,73	-2,99	23,92
Türkmenistan	174 330	165 762	230 881	0,48	0,65	0,71	-4,91	39,28
Belarus	204 355	113 793	229 229	0,56	0,45	0,71	-44,32	101,44
İsviçre	380 338	215 194	206 479	1,05	0,85	0,64	-43,42	-4,05
İtalya	507 897	213 227	205 788	1,40	0,84	0,63	-58,02	-3,49
Hindistan	131 869	79 316	86 996	0,36	0,31	0,27	-39,85	9,68

Kaynak: Tuik 2018

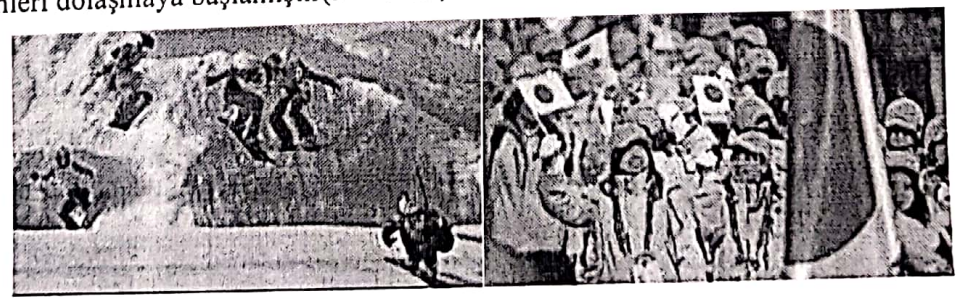
Yukarıdaki tablolar ülkemize yönelik uluslararası turizm hareketinin, yönü, geleceği, tercihler ve planlama açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Bu tablolarda Avrupa ülkelerinden gelen turist sayısındaki azalmalar ile Orta Doğu ve Orta Asya Ülkelerinden gelenlerin sayısındaki artışlar dikkat çekmektedir. Aynı şekilde Uzak Doğu ülkelerinden gelenlerin sayısında da önemli artışların olduğu gözlenmektedir. Bunun anlamı şudur; Avrupalı turistin güdüleri, beklentileri ve mekân tercihleri ile bu ülkelerden gelenlerin tercihleri arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Bu yüzden de bu güne kadar Avrupalı turiste yönelik, eğlence, deniz, kum, güneş turizm olgusunun dışında, kültürel turizm, inanç turizmi, doğa turizmi destinasyonlarının da iyi belirlenerek organize edilmesi diğer aktivitelere entegre edilerek veya bağımsız destinasyonlar halinde geliştirilmesi gerekmektedir.

Turist sayısı, niteliği, konaklama süresi sürekli değişen ülkemizde turizm pek çok değişkenden etkilenmektedir. Mutlaka bunu önlemek ve kalış sürelerini artırıcı önlemler alınması gerekmektedir. Bunun için dünyada birçok ülkenin vazgeçtiği paket turlar ve her şey dâhil sistemi, deniz, kum, güneş üçlüsünün dışına çıkılması gerekmektedir. Bu nedenle de alternatif turizm faaliyetlerine yönelik çabaların arttırılması gerekmektedir. Tarihi, arkeolojik, kültürel, unsurların detaylı bir şekilde envanteri çıkarılarak yerel ve uluslararası turizmin hizmetine ve dikkatine sunulması önem taşımaktadır. İlginç doğa olayları, flora, fauna, bu anlamda büyük önem taşımaktadır. Örneğin 2018 yılında İnci Kefali Balığı göçünü izlemek için Van'a gelen ziyaretçi sayısı 50 bini aşmıştır. Yerel niteliklerden kurtarılamayan bu özel

CamScanner ile tarandı

doğa olayı ülke içi ve yurtdışında yeterli tanıtımlar yapıldığı takdirde bugünkü düzeyinin çok üstünde gelişmeler gösterecektir.

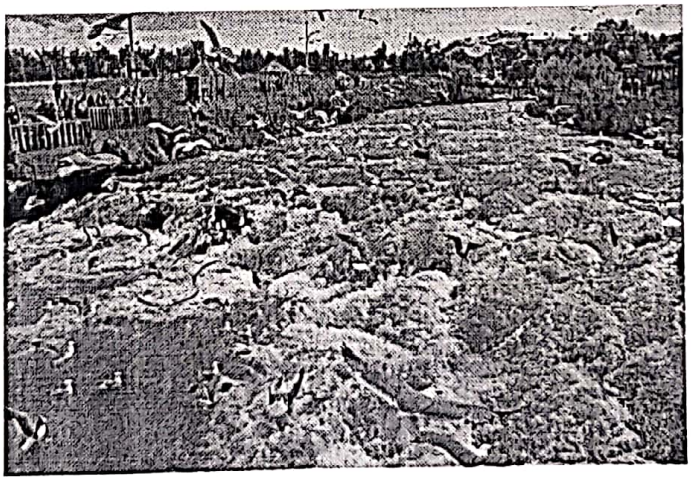
Geliştirilmiş turizm takvimi planlaması sayesinde zamanında gerçekleşen seyahatler, rezervasyon iptalleri ve yaşanan hayal kırıklığını en aza indirilecekken memnuniyeti arttıracaktır. Rezervasyon iptallerinin en önemli nedeni turizmde takvime bağlı olayların gelişemeyişidir. Yakın tarihimizde bununla ilgili ilginç örnekler yaşanmıştır. Örneğin 2011 yılında büyük harcamalar ve yatırımlarla Erzurum'da gerçekleştirilen "Erzurum Universiade 2011'' kış oyunlarında başlangıç tarihinin iyi ayarlanamayışı yüzünden ciddi sorunlarla karşılaşılmış, kar yağışının gecikmesi büyük panik ve endişelere yol açmıştır. Türkiye'nin yaklaşık altı yılı aşkın yoğun sportif girişimleri ve ulusal destekleriyle elde edilen Universiade 2011, Erzurum'da 27 Ocak - 06 Şubat 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilen organizasyonda adeta bir seferberlik ruhu ile yediden yetmişe Türkiye topyekûn bir vaziyette Dünyanın 57 ülkesi sporcularıyla Anadolu'nun Zirvesi'nde buluştu(Bulut ve Akbaba, 2011: 89). Bu olimpiyatlar 57 ülkeden 3000'i aşkın sporcu ve spor yöneticisi ve üst düzey bürokratların katılımıyla gerçekleştirilen Türkiye'nin ilk kez düzenlediği Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı, Başbakan, Bakanlar ve bürokratlar ile yüzlerce yabancı devlet adamının iştirak ettiği bir etkinlikte ve böyle bir yanılgının yapılması telafisi çok zor sonuçlar doğurabilirdi. Suni kar makinelerinin de pistleri oluşturmak için yetersiz kaldığı organizasyonda 150-250 km mesafedeki Kop ve Zigana gibi dağlardan taşınan kar ve kar altına serilen diğer malzemelerle pist oluşturulma çabaları ve çaresizliği yaşanmıştır. Kar ancak açılış töreniyle birlikte yağmaya başlamıştır(Fotoğraf 1). Oysa DMİ Genel Müdürlüğü Erzurum Meteoroloji Bölge Müdürlüğü o tarihte yaklaşık 100 yıldır rasatlar yapmaktaydı. Dolayısıyla organizasyonlarla ilgili olarak günlük aylık ve yıllık kar yağışı istatistiklerinden ve halk meteorolojisinden yeterince yararlanılmadığı ortaya çıkmıştır. Bu yüzden büyük sansasyonel ifadeler ortaya çıkmış, rezervasyonlarda iptaller söz konusu olmuş, yöre sakinleri tarafından panik yaşanmış ve şehir efsaneleri oluşturulmaya başlanmış olup **İbrahim Hakkı Hazretleri Marifetnâmesi' ne atıfla öyle bir gün gelecek ki, kar çok para edecek ama o zamanda kar yağmayacak** söylemleri dolaşmaya başlamıştır(Bulut vd., 2018: 763).

CamScanner ile tarandı

ekoturizm için önemli olan flora ve faunanın görülme ve gelişme dönemlerinin iyi bilinmesi gerekmektedir. Leylek tüm ülkemizde ve komşu kültürlerde iyi bilinen bir kültürel unsur örneğidir. Leyleğin güney bölgeler ve ülkelerden geldiği tekrar o bölgelere göçtükleri Mekke'yi, Medine'yi dolayısıyla Kabe'yi gördükleri için Arabistan'a atıfla ***hacı leylek*** olarak anılması da önemli bir kültürel davranıştır. Bu nedenle leylek yuvası bozulması, taşlanması ve avlanmasının günah olacağı inancı doğa koruma üzerine etkili bir örnektir. Hatta leylek gelmeyen köylere iyi bakılmaması bile söz konusudur. Leyleğin insanlar ve yerleşmelere bu kadar yakın ve iç içe yaşayan göçmen bir kuş olmasının nedeni de kanaatimizce bu inanışın sonucudur.

Leylek örneğine benzer bir diğer doğa olayı ve takvimine mutlaka bağlı kalınması gereken örnek Van Gölü'nden Bendimahi Çayı boyunca Muradiye Çağlayanı'nı da aşarak akarsuyun kaynak bölgelerine doğru gerçekleşen İnci Kefali balık göçüdür. Bu ilginç doğa olayının görüleceği süre iki ya da üç hafta içerisinde gerçekleşir, bu sürenin dışında gözlenemeyen nadir bir doğa olaydır ve binlerce yıldır yaşanmaktadır. 2018 yılında bir tek inci kefali için bile yöreye gelenlerin sayısının 50 bin kişiyi aşması turizmde çeşitliliğin yarattığı sonuçların en güzel örneklerinden biridir. Mayıs ayının son haftası ile haziranın ilk haftası arasına takvimlenmesi ve turistik mahal levhalarına işaretlenmesi gereken bir turistik olaydır(Fotoğraf 4).

Fotoğraf 4. İnci Kefali Göçü Van için önemli bir alternatif turizm kaynağıdır.

Turizm Takviminin Sınıflandırılması

Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin kendi özellik ve toplumsal farklılıkları yanında, gerek mekânsal gerekse zamansal farklılıklar gösterdikleri anlaşılmaktadır(Özgüç 2007: 495). İç turizm açısından da bu farklılıkları bulmak mümkündür. Turizm istatistikleri her bölge için

CamScanner ile tarandı

farklı zamanlarda yoğunluk ve seyrek dönemler göstermektedir. Bunun önlenebilmesinin temel koşulu turizmde çeşitlenme ve alternatif oluşturmaktadır. Yirminci yüzyılın en çabuk gelişen sosyal ve ekonomik olayının yirmi birinci yüzyılda da devam edeceği ve Dünyanın tüm ülkeleri gelişmişlik derecesi ne olursa olsun mutlaka turizmden en yüksek geliri elde etme çabası içinde olduğu düşünülmektedir(Zaman, 2012: 35). Bu anlamda maddi ve maddi olmayan tüm kültürel ve doğal unsurlar, geleneksel yaşam tarzı turizmin kapsamına sokulmaya çalışılmaktadır. Turizm destinasyonun deniz-kum-güneş üçlüsünün dışına taştığı, son dönemlerde çevre boyutunun daha çok önem kazanmasıyla, kitlesel nitelikte yapılan klasik turizm anlayışının giderek geçerliliğini yitirmesiyle alternatif turizm sektörlerinin arttığı görülmektedir(Zaman, 2007: 134-135).

Bu nedenle kitle turizminden çok bireysel turizmin ilgi çektiği bu dönemde bireylere hitap eden turizm çekiciliklerinin tanıtılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Kültürel turizme ilgi duyan kitlelere hitap edecek şekilde geleneksel festival, şenlik, folklor, tiyatro, sergi gibi etkinlikler bir plan dâhilinde sunulabilir, bu hem kültürel değerleri tanıtmak hem de kültürel mirasa sahip çıkmak açısından önemlidir.

Kişiyi pasif durumdan aktif duruma geçiren yaratıcı turizmde, turist yöre halkı ile sosyal ve katılımcı bir etkileşim içine giren tüketmek yerine üretmeyi tercih eden deneyimleyerek yaşamayı, potansiyellerini geliştirmeyi tercih eden turistlere hitap edecek etkinliklere yer verilmelidir.

Kırsal turizm potansiyeli kullanılmadır. Kırsal konutlar konaklama için kullanılabilir, geleneksel el sanatları geliştirilip yöreye özgü ürünlerin daha geniş çapta üretilmesi teşvik edilebilir, coğrafi işaret ürünü varsa özellikle bunun üretimi arttırılabilir yöreye özgü geleneksel yemek kültürü potansiyel çekicilik için kullanılabilir. Bu potansiyelin yöreye özgü hazırlanacak takvimlerde yer alması, tanıtılması kırsal kesimde yaşayan insanlara istihdam olanağı sağlar özellikle kadın nüfus istihdamını artırır. Turizmde çekicilik arttıkça çeşitlilik artmaktadır. Bu durumu turizm takvimi sınıflandırılmasında kullanırsak sürdürülebilirlik sağlanır, istihdam edilecek kişi sayısı artar, turizmin daha geniş alanlarda gelişmesi mümkün olur.

Giriş bölümünde verilen bu örnekler turizm takviminin tüm doğal ve kültürel olaylar için yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu açıklamalara bağlı olarak turizmle ilgili doğal ve kültürel özelliklerin detaylı bir biçimde sınıflandırılması, aynı zamana denk gelecek doğal ve kültürel olayların bir arada sunulması turizmden beklenilen memnuniyeti arttırıcı rol oynayacaktır. Turistik faaliyetleri belirli gün ve haftalara bağlı **kısa süreli**, belirli ay ve

CamScanner ile tarandı

sezonlara bağlı **orta süreli** ve tüm yıla yayılan **uzun süreli** olmak üzere üç gruba ayırmak mümkündür.

Kısa Süreli Turizm Faaliyetleri: Bayram ziyaretleri, spor müsabakaları(yağlı-karakucak pehlivan güreşleri, futbol turnuvaları), at yarışları, festivaller, hafta sonlarında belli mevsimlerin belirli aylarının belli başlı bir haftasının sonunda gerçekleştirilebilir.

Orta Süreli Turizm Faaliyetleri: Deniz-kum-güneş turizmi, kayak turizmi, şelale ziyaretleri, rafting, trekking, tırmanma, kamp, karavan, çadır turizmi, yayla turizmi, kuş gözlemciliği, foto safari, motokros, at biniciliği, ATV safari gibi sportif faaliyetler. Harman, hasat, bağ bozumu, koç katımı, bulgur kaynatma, üzüm kaynatma, soku dövme, bulgur çekme, hayvanların nallanması, araba ve kağnıların teker çekilmesi, kırkım, sağım işleri ve budama, belleme, kavak dikme faaliyetleri gibi ekonomik faaliyetler birkaç hafta ile bir iki ay boyunca gerçekleştirilebilir.

Uzun Süreli Turizm Faaliyetleri: Kaplıca turizmi, yayla turizmi, kış turizmi, müze ziyaretleri, mağara gezileri, kültürel geziler, şehir turları, gastronomi turizmi, inanç turizmi gibi bu faaliyetler yıl boyunca gerçekleştirilebilir.

Her yörede farklı turistik çekicilikler ve değerler bulunmaktadır. Ancak bu değerlerin birçoğunu bir araya getirebilmek için özellikle kısa süreli etkinliklerin zamanlamasını çok iyi bilmek gerekir. Orta vadeli ve uzun vadeli turizm faaliyetleri ile de kısa süreliler çakıştırıldığında turistlerin memnuniyetleri olabildiğince arttırılacaktır. Bu sayede oldukça kısa olan konaklama süresinin önemli oranda artacağı düşünülebilir(Bulut vd., 2018: 766).

Genelleştirilmiş Türkiye Turizm Takvimi Denemesi

Yukarıdaki çarpıcı örnekler, konunun önemi, amaç, metot ve sınıflandırma ile ilgili geniş açıklamalardan hareketle Türkiye ve tüm bölgeler ve iller için uygulanabilir bir turizm takvimi oluşturmanın gerekliliği ortadadır. Bu nedenle tam kesinlik ifade etmemekle beraber üzerinde daha ayrıntılı mütalaa ve etütler gerektiren bu konuda titiz çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Turizm faaliyetlerinin bir takvime bağlanarak sunulduğu ve zaman aralıkları açısından ele alındığında turistik ziyaretlerin birkaç günden birkaç haftaya ve birkaç aydan bir yıl boyunca gerçekleşebilecek değişkenlik ve çeşitlilikte olduğu görülür. Gerçekten de ülkemizin her yöresinin arkeolojik ve tarihi değerler, kültürel miraslar, kaplıca, kanyon, orman, çağlayan-şelale ve mağara zenginlikleri gibi tüm yıla yayılmış çekicilikler ile birkaç güne ya da bir haftaya sıkıştırılması gereken aktivite imkânlarına sahip olduğu görülür. Bu hususlar farklı iki

CamScanner ile tarandı

bölgeden iller örneğinde iki tabloda verilmeye çalışılmış olup, kaplıca, gastronomi ve tarihi turizm ile trekking faaliyetlerinin hemen hemen yılın tamamında gerçekleştirilmesi mümkündür(Tablo 4 ve 5). Ancak bazı olayları görebilmek için mutlaka belirli ayların belirli haftalarının veya haftanın sonu ve başındaki belirli günlerin iyi bilinmesi, bunların kültür ve turizm müdürlüklerince detaylı takvimlere dönüştürülerek internet sayfalarında yayınlanması gerekmektedir.

Turistik ziyaretler rastlantılara bırakılamayacağı için il turizm envanterinin ve haritasının mutlaka hazırlanması gerekmektedir. İl genelinde gerçekleştirilecek festival, panayır, fuar, yarışma, spor müsabakaları için yılın aynı zamanında tekrarlanacak geleneksel hal almış etkinliklere dönüştürülmesi zorunludur(Fotoğraf 5).

www.teskongre.org

CamScanner ile tarandı

Tablo 4. Yozgat Yöresinde Geliştirilebilecek Turizm Alanları ve Genelleştirilmiş Takvim Çalışması

	Aktivite Çeşitleri		
Aylar	**Kısa Süreli Aktiviteler**	**Orta Süreli Aktiviteler**	**Uzun Süreli Aktiviteler**
Ocak	Kızak, kayak, kartopu, arabaşı, av sporları	Köy odası eğlenceleri, hikâye, sohbetler	Kaplıca Turizmi, Tarihi turizm, Gastronomi turizmi
Şubat	Arabaşı, av sporları	Halı-kilim, çul, hasır dokuma	Kaplıca Turizmi, Tarihi turizm, Gastronomi turizmi
Mart	Nevruz, çiğdem kazma, çiğdemli pilav, leylek gözlemi	Kavak dikimi, bağ bakımı	Kaplıca Turizmi, Tarihi turizm, Gastronomi turizmi
Nisan	Kuzu, oğlak mevsimi, kuzu göbeği, mantar toplama	Kiraz, vişne, badem, elma erik, kayısı çiçekleri	Kaplıca Turizmi, Tarihi turizm, trekking, Gastronomi turizmi
Mayıs	Eğrice, at yarışları	Piknik, lale(cehri), mantar, madımak,kuzukulağı toplama,kangal kesme, kışlık hazırlıkları, hamur kesme	Kaplıca Turizmi, Tarihi turizm, trekking, sülük gölü ziyareti ve kürleri
Haziran	Gündönümü, çağla, Yağlı pehlivan ve Karakucak güreşleri	Herk, arpa, mercimek hasadı, yaylacılık	Kaplıca Turizmi, Tarihi turizm, trekking, Gastronomi turizmi
Temmuz	Arpa hasadı, erkenci meyveler	Firik yapma, buğday hasadı, yaylacılık	Kaplıca Turizmi, Tarihi turizm, Gastronomi turizmi
Ağustos	Harman, meyve, sebze toplama, kurutma	Spor turnuvaları, gurbetçi kupası, kaymakamlık kupası, yaylacılık	Kaplıca Turizmi, Tarihi turizm, Gastronomi turizmi
Eylül	Bağ bozumu, üzüm kaynatma, pelver(salça) kaynatma	Bulgur, yarma hazırlama, soku-seten, yaylacılık	Kaplıca Turizmi, Tarihi turizm, trekking, Gastronomi turizmi
Ekim	Koç katımı, kışlık ekim, Kazankaya Soğan festivali	Turşu kurma, kışlık hazırlıkları, un öğütme	Kaplıca Turizmi, Tarihi turizm, panayır, Gastronomi turizmi
Kasım	Kış hazırlıkları, odun kesme	Düğün mevsimi, dam aktarma, çorak getirme	Kaplıca Turizmi, Tarihi turizm, Gastronomi turizmi
Aralık	Avcılık	Kış hazırlıkları, turp, pancar, havuç gömme	Kaplıca Turizmi, Tarihi turizm, Gastronomi turizmi

CamScanner ile tarandı

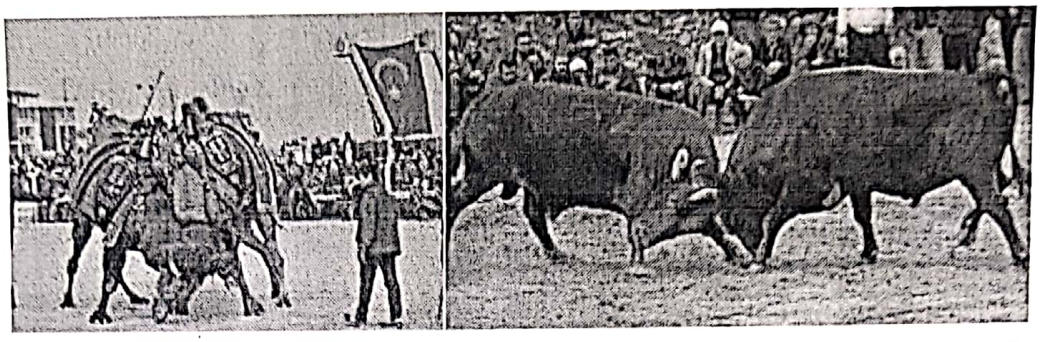
Tablo 5. Isparta Festival ve Etkinlik (Kültürel Etkinlikler) Takvimi

Etkinlik Adı	Gerçekleştiği Yer	Etkinlik Tarihi
Oluklacı Şenlikleri	Eğirdir	Mayıs 2. Veya 3. Pazarı
Motosiklet Şenliği	Eğirdir	31 Mayıs-3 Haziran (6-9 Temmuz ve 14 Temmu'da yapılmış)
Uluslararası Gül, Halı Kültür Ve Turizm Festivali	Isparta	Haziran Ayının 2. Haftası
Uçurtma Şenliği	Yalvaç	Mayıs Ayı
Dedegöl Şenlikleri	Eğirdir	Mayıs Ayı 3. Veya 4. Pazarı
Köstük Günü	Yalvaç	Mayıs Ayının Son Haftası
Gül Kent Güneykent Gül Hasat Şenlikleri	Gönen/ Güneykent Kasabası	23-24 Mayıs
Geleneksel Kültür Sanat Festivali Ve Yağlı Pehlivan Güreşleri	Uluborlu	Haziran Ayının 1. Ve 2. Haftası
Uluslarası Isparta Gül Halı Ve Turizm Festivali	Isparta	Haziran Ayının 1. Ve 2. Haftası
27.Kültür Ve Sanat Şenliği Dut Ve Dut Pekmezi Şenliği	Sütçüler	24-26 Temmuz
Seyyit Veli Baba Sultanı Anma Ve Pilav Festivali	Senirkent–Uluğbey Köyü	Ağustos Ayının İlk Cumartesi Günü
Yukarı Tırtar Köyü Tanışma Şenlikleri	Yalvaç	01 Ağustos
İncesu Kültür Ve Sanat Festivali	Keçiborlu	01-02 Ağustos
Kızıldağ Helva Bayramı	Şarkikaraağaç	15-16 Ağustos
Spor Ve Müzik Festivali	Eğirdir	15-16 Ağustos
Pisidia Antiokheia Kültür, Turizm Ve Sanat Festivali	Yalvaç	Ağustos Ayının Son Haftası (Cuma-Cumartesi-Pazar Olmak Üzere 3 Gün Süreyle
Geleneksel Kültür, Sanat Ve Üzüm Festivali	Senirkent	05 Eylül
Pınar Pazarı Panayırı	Eğirdir	10-12 Eylül
1176 Miryakefalon Zaferi	Gelendost	17 Eylül
4.Kuyucak Kültür Ve Üzüm Festivali	Yalvaç	26 Eylül

Kaynak: http://resmitatiller.net/isparta-festival-ve-etkinlik-takvimi

Yerel şenlikler ve festivaller turizm faaliyetinin ve özellikle kırsal turizmin ayrılmaz birer parçası olarak değerlendirilmektedir(Ceylan, 2015: 127). Özellikle kültürel değerlerin hatırlanması ve geleneklerin de yaşatılması açısından, üretimle ilgili, yarışmaların, festivallerin, ekonomik yapıda yerel ürün pazarının genişletilmesi ve organik ürünlere ilginin arttırılması için yakın şehirlerdeki kolay ulaşım imkânı olan yöre sakinlerinin etkinliklere katılımı sağlanabilir. Şehirsel alanlarda oldukça maliyetli ve güçlükle ulaşılan nostaljik özlemler kolaylıkla giderilebilir. Böylece kır-kent etkileşimi güçlenerek kırsal kesime ilginin artması gerçekleşebilir. Bu sayede maddi getiri kadar da toplumsal kenetlenme ve farkındalık sağlanarak akrabalık ilişkileri, doğa sevgisi, aidiyet duygusu da arttırılmış olur.

CamScanner ile tarandı

Fotoğraf 5. Akdeniz ve Ege Bölgelerimizde Kış aylarında deve, Karadeniz Bölgesi yaylalarında yaz aylarında boğa güreşleri yapılmaktadır.

Bu konuların gerçekleşmesinde turizmle ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Konaklama, barınma, ulaşım, yeme-içme, giyim-kuşam gibi hususlarda mutlaka geleneksel ürünlere ağırlık verilmelidir.

Şehirlerde oluşturulacak şehir parklarında, çocukların, yetişkinlerin ve yaşlıların oynayabileceği oyun düzenekleri kurulu eğlence alanları oluşturulmalıdır. Geleneksel yapı malzemeleriyle ve mimari tarzıyla oluşturulmuş avlusunda yöreye göre deve yatan, at bağlı, öküz nallanan nalbant ve saraç dükkânı olan hanların, konaklama hizmeti de sunabilen geleneksel konuk evleri, köy odası şeklinde kafeteryaları da bulunmalıdır. Kır düğünü konseptinin salon düğünlerine alternatif olarak düğün salonu gibi unsurlara mutlaka yer verilmelidir. Oluşturulacak parkların bir bölümünde yöresel bitkilerin yetiştirildiği herbaryumlar ve evcil hayvan besleme çiftlikleri şeklinde ünitelere de mutlaka yer vermelidir. Uzun bir liste halinde sunulan ve mutlaka takvime bağlı olarak gerçekleştirilmesi gereken bu etkinlikleri daha da çeşitlendirmek mümkündür. Bütün yıla dağılmış, tarihsel turizm, kültürel turizm, kaplıca ve gastronomi turizmine ek olarak turistlerin ziyaretleri sırasında bunlara ekleyeceği birkaç gözlem ve katılım memnuniyeti üst seviyelere çıkaracaktır.

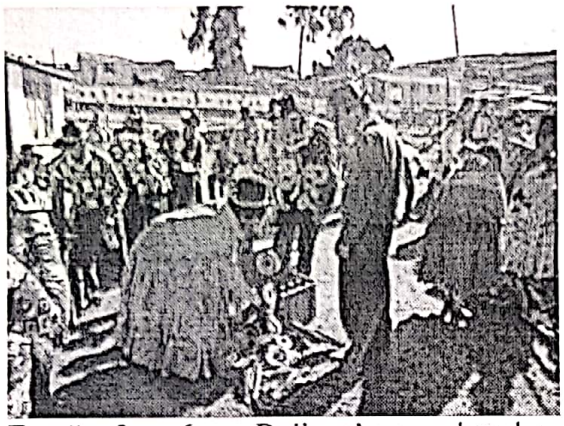
Yukarıda verilen iki örnekte de bazı etkinlikler için ifade edilen zamanlar birkaç haftalık aralık ve esneklik arz etmektedir. Oysa turistin böyle bir ikilem yaşaması ve tereddütlü davranması söz konusu değildir. Aylar öncesinden ziyaretin zamanı ve süresi belirlenmiştir. Planların günlük ve haftalık esnemelere kesinlikle tahammülü yoktur. Dünyanın her yerinde belirli gün ve haftalar, kutlamalar büyük bir coşkuyla gelenekselleşerek sürdürülebilir şekilde düzenlenmektedir. Örneğin 16 Temmuz Bolivya'nın kuruluşu kutlamaları ülke genelinde şehirler ve kırsal alanlarda ilginç etkinliklere sahne olmaktadır(Fotoğraf 6,7).

Bu iki yerel örnekten hareketle genelleştirilmiş, iller, yöreler, bölgeler ve ülke turizm takvimleri hazırlanabilir. Bu anlamda Türkiye için oluşturulacak bir takvimde günlerin hatta

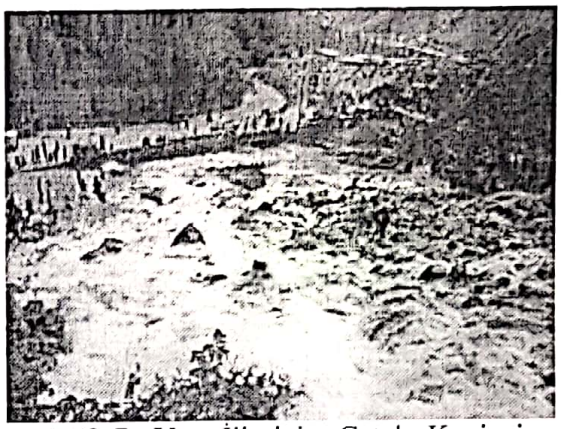
CamScanner ile tarandı

saatlerin dolu olacağı detay takvimlerden çok ülkenin turizm değerlerini sınıflandırarak her bölge için, yayla, sportif faaliyetler, deniz, festival, kurtuluş-kutlama ve anma takvimleri bir katalog eşliğinde önceki kutlamalardan kesitlerle sunulabilir.

Genelleştirilmiş Türkiye turizm takviminde ise, uluslararası öneme sahip başlıca deniz, kaplıca, yayla, kültürel etkinliklerden oluşan bir takvim hazırlanması gerekmektedir(Tablo 6).

Fotoğraf 6. Bolivya'nın kuruluş yıldönümü kutlamaları kırsal ve kentsel alanlarda büyük bir coşku ile kutlanmaktadır.

Fotoğraf 7. Van İlimizin Çatak Kanispi Şenlikleri Önemli Doğa ve Kültürel Turizm Etkinliklerindendir.

Tablo 6. Türkiye İçin Genelleştirilmiş Turizm Aktiviteleri Muhtemel Sezonları

Etkinlik Grubu	Akdeniz	Ege	Marmara	Karadeniz	İç Anadolu	Doğu ve Gd Anadolu
Yayla	15Mayıs-1 Kasım	1 Haziran-15 Ekim	15 Haziran-15 Eylül	15 Haziran-1 Eylül	1 Temmuz-15 Ağustos	1Temmuz- 1 Eylül
Kıyı-Deniz	Mayıs-Kasım	Haziran-Ekim	Temmuz-Eylül	Ağustos-Eylül	-	-
Kış Turizmi	Ocak-Şubat	Ocak-Şubat	Kasım-Şubat	Kasım-Mart	Aralık-Şubat	Kasım-Nisan
Kaplıca	Tüm Yıl	Tüm Yıl	Tüm Yıl	Tüm Yıl	Tüm Yıl	Tüm Yıl
Tarihi/Arkeolojik	Tüm Yıl Kış Hariç	Tüm Yıl Kış Hariç	Tüm Yıl Kış Hariç	Tüm Yıl Kış Hariç	Tüm Yıl Kış Hariç	Tüm Yıl Kış Hariç
Mağara	Tüm Yıl	Tüm Yıl	Tüm Yıl	Tüm Yıl	Tüm Yıl	Tüm Yıl
Festivaller	Yaz mevsimi	Yaz mevsimi	Yaz mevsimi	Yaz mevsimi	Yaz mevsimi	Yaz mevsimi
Güreşler	Deve Güreşleri	Deve	Kırkpınar Yağlı	Boğa Güreşleri	Harman Dönemi	Yaz Mevsimi
Ekoturizm	Tüm yıl	Tüm yıla yakın	Kış Mevsimi hariç	Nisan -Kasım	Mayıs-Ekim	Haziran-Eylül
Av turizmi	Av mevsimi	Av mevsimi	Av mevsimi	Av mevsimi	Av mevsimi	Av mevsimi

Şüphesiz yukarıda yapılan açıklamalar ekseninde düşünüldüğünde Türkiye için bir turizm takvimi eksikliği ve çalışmasının gerekliliği açıkça anlaşılmaktadır. Alternatif turizm açısından ise bu durum gerekliliğin biraz daha ötesinde zorunluluktur. Çünkü Türkiye turizmi mevcut yapısal ve niteliksel durumunun çok ötesinde alternatif değerlere sahiptir. Yapılacak

CamScanner ile tarandı

en önemli iş mevcut yatırımları çeşitlendirecek aynı zaman diliminin başına ve sonuna alternatif turizm faaliyetlerini de entegre edebilmektir.

Kuşkusuz bu genel tablo/takvim denemesi genel kabullere göre hazırlandığı için pratikte fazla bir yarar sağlama özelliğinden oldukça uzaktır. Ancak Turizmin her bir unsuru ve entegre turizm faaliyetleri açısından aynı zamanda aynı yörede gerçekleştirilecek turistik aktiviteleri gösteren bir takvim hiç şüphesiz turizmde çeşitliliği sağlayarak, planlamayı kolaylaştırıp, konaklama süresini ve kişi başına gerçekleşen harcamayı arttırıcı rol oynayacaktır.

Sonuç

Bu çalışma zamanla doğrudan ilişkili olmasına rağmen turizm de bir takvim olgusunun olmadığı ve turizmle ilgili pek çok konuda büyük rastlantısallıkların olduğunu göstermesi ve öncü çalışmalardan biri olması bakımından önem taşımaktadır. İlerde buna benzer çalışmaların artmasıyla hem takvim netleşebilecek hem de alternatifler çeşitlenecektir. Turizmde başlıca ilkeleri doğru yer, doğru zaman ve doğru süre tayini oluşturmaktadır.

Hayatın bütün aşamalarında olduğu gibi, sürdürülebilir yaşamın temel kuralı olan planlı ve programlı olmak ilkesinin turizm açısından da olmazsa olmaz kurallardan biri olduğunun anlaşılması çalışmanın önemli kazanımlarından biridir. Titizlikle hazırlanmış bir turizm takvimi turizmde sürdürülebilirliği sağlamak, konaklama süresini uzatmak, turizm gelirlerini ve katılımcı sayısını arttırmak gibi ekonomik, geleneksel yaşam tarzının ve kültürel unsurların yaşatılması ve milli tesanütün arttırılması gibi sosyal, unutulmaya yüz tutmuş eğlence, oyun, spor faaliyetlerinin gelecek nesillere aktarılması gibi kültürel yararlar sağlayacağı vurgusu diğer önemli bir sonuç olarak şekillenmiştir. Türkiye turizminde haftalık, aylık, mevsimlik, yıllık mevcut ve alternatif turizm etkinlikleri bir takvim eşliğinde sunulduğu takdirde turist sayısı, niteliği, konaklama süresi ve kişi başına elde edilen gelir ile istihdamda önemli artışlar sağlanacağı gerçeği göz ardı edilmemelidir.

CamScanner ile tarandı

Kaynakça:

Bulut, İ.-Akbaba, A., 2011, Erzurum Kış Turizminin Zümrütü Oldu, Standard Ekonomik ve Teknik Dergi, s. 89, Ankara

Bulut, İ., Özoğul, B. ve Ceylan S., 2018, "Yozgat İli Örneğinde Turizm Takvimi Planlamasının Önemi", III. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bildiriler Kitabı, s.762,763,769 Yozgat

Ceylan, S., 2015, Ağlasun İlçesinin Alternatif Turizm Kaynakları(Uygulama Bir Çalışma), Pegem Akademi Yay, s.127, Ankara.

Çetin, T., 2010, Termal Turizmin Başkenti AFYONKARAHİSAR, Beyaz Kalem Yayınları, s.4. Ankara.

Doğanay, H.-Zaman, S., 2015, Türkiye Turizm Coğrafyası, Pegem Yayınları, s.34, Ankara.

Özgüç, N., 2007, İstanbul, Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler, Çantay Kitabevi, s.495, İstanbul.

Zaman, M., 2012,Trabzon İli'nin Turizm Coğrafyası, Potansiyel-Alternatifler-Planlama, Atatürk Üniversitesi Yay. No: 999, Edebiyat Fakültesi Yay. No: 137, Araştırmalar Serisi: 113, s.35, Erzurum.

Zaman, M., 2007, Doğu Karadeniz Kıyı Dağlarında Yaylalar ve Yaylacılık, Atatürk Üniversitesi Yay. No: 960, Edebiyat Fakültesi Yay. No: 105, Araştırmalar Serisi: 75, s.134-135, Erzurum.

CamScanner ile tarandı